

A like és a near eltérő fejlődése az angolban

Fő állítás:

Bár a *like* és a *near* az óangolban azonos kategóriához tartozott – ú.n. tranzitív melléknevek (van Riemsdijk) voltak, datívuszban álló DP vonzattal – grammatikalizációs folyamataik (Waters, van Gelderen) később eltérő irányt vettek. Ezeknek a folyamatoknak az eredményeképpen, a *like* általában prepozícióként elemezhető ma. A *near* is szerepel prepozícióként a szótárakban, azonban, az *enough*-teszt (Maling) tanúsága szerint (1a, 1b),

(1a) He seems near enough (to) his brother / *enough near (to) his brother.

(1b) He seems *like enough his brother / enough like his brother.

a *near* mind a mai napig melléknév. A *like* esetében – az esetrendszer összeomlásával összefüggésbe hozhatóan – újraelemzés következett be, míg érdekes módon a *near* esetében ez nem történt meg.

Elemzés:

A szintaktikai változások a következők voltak:

(2a) [[_{DP}him] _{AdjP}neah] → [_{AdjP}near[_{DP}him]]

(2b) [[_{DP}him] _{AdjP}gelic] → [_{AdjP}gelic[_{DP}him]] → [_{PP}like[_{DP}him]]

Az óangolban mind a *gelic* (a *like* óangol kognátuma), mind a *neah* (óangol *near*) datívuszos bővítményétől jobbra állt. (A *neah* néha balra.) A középanyolban, amikor az esetrendszer összeomlott, illetve az SVO-szörend állandósult, mindkét melléknévnél kialakult a bővítményüket megelőző szórend. A bővítmények, ha névmások voltak, innentől kezdve ún. határozói (oblique) esetben, a főnevek eset nélkül álltak. (Az esetek kezelésében Asbury és Lestrade a hagyományos generatív elmélettől eltérő esetszemléletét követem, ezért mondom, hogy a főnevek eset nélküliek.) Ami megvédhette a *near*-t az újraelemzéstől, az a tényező lehetett, hogy a *near* képes volt mindvégig megtartani közép- és felsőfokú alakjait. Ami miatt pedig ezeknek az alakoknak a megtartása lehetséges volt, az az, hogy a *near*, ami eredetileg középfok volt, sok esetben alapfokú *neah* alak helyett került használatra, és így bizonytalanság alakult ki a státuszát illetően a nyelvhasználatban. A középfokként (tehát melléknévként) való értelmezési lehetőség – konzerválva a melléknévi státuszt – gátolta a prepozícióvá való átelemzést, és így a *near* a mai angolban az egyetlen melléknév, ami DP vonzattal rendelkezik. (A *nearest* és *nearest* neológ alakok megjelenése, valamint a prepozíció szerepet betöltő *to* megjelenése a kifejezésben a melléknévi státusz konzerválódásának látványos következménye. Talán csak az meglepő, hogy a *near to* nem vált egyetlen kötelező alakká.)

A *like (un)to* alak használata az évszázadok folyamán szintén a továbbra is fennálló melléknévi státusz jele, a *like* újraelemzése azonban a huszadik századra szinte teljes egészében lezajlott, és ezzel együtt ezek az alakok is eltűntek.

A tanulmány arra vállalkozik, hogy a *like*, illetve a *near* fejlődését korpuszvizsgálat segítségével nyomon követi, dokumentálja az egyes alakok fellépését, eltűnését, illetve a versengő alakok arányát, beillesztve ezzel a *like* újraelemzését a többi, már jól feltárt dikronikus változás törvényszerűségei közé. Arról is számot ad, miért kell a *like*-ot a mai angolban prepozícióként, a *near*-t viszont melléknévként számon tartanunk.

Az összefoglaló készítéséhez felhasznált irodalom:

Asbury, Anna: The Morphosyntax of Case and Adpositions, Doctoral dissertation, Utrecht University, 2008.

É. Kiss, Katalin: Introduction to "Adverbs and Adverbial Adjuncts at the Interfaces" ed: Katalin É. Kiss) - 2009

Lestrade, Sander: The Space of Case. Doctoral dissertation, Radboud University Nijmegen, 2010.

Maling, Joan: Transitive adjectives, a case of categorial reanalysis. In: Linguistic Categories: Auxiliaries and Related Puzzles, ed.: Heby and Richards, Kluwer, Dordrecht, 1983.

Mitchell, Bruce - **Robinson**, Fred C. : A Guide To Old English - Blackwell - 1995

Quirk, Randolph - **Greenbaum**, Sidney - **Leech**, Geoffrey - **Svartvik**, Jan : Comprehensive Grammar of the English Language, Longman, 1985

Riemsdijk, Henk van: The case of German adjectives. In: Linguistic Categories: Auxiliaries and Related Puzzles, ed.: Heby and Richards, Kluwer, Dordrecht, 1983.

Waters, Cathleen: The Preposition Cycle In English. In: **van Gelderen**, Elly (ed.): Cyclical Change, John Benjamins, Amsterdam 2009